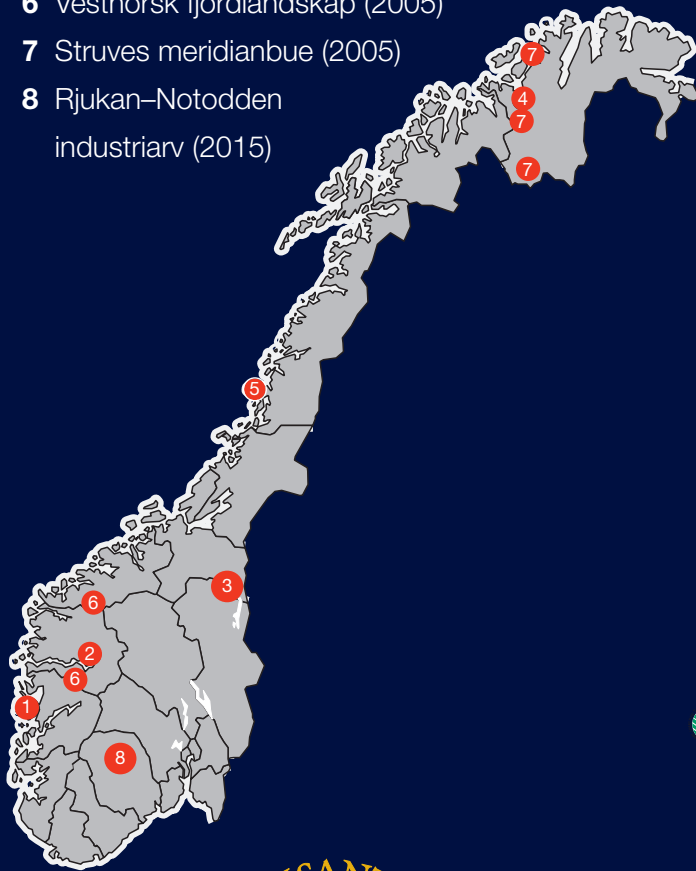

NORGES VERDENSARVSTEDER

- 1 Bryggen i Bergen (1979)
- 2 Urnes stavkirke (1979)
- 3 Røros bergstad (1980) og Circumferensen (2010)
- 4 Bergkunsten i Alta (1985)
- 5 Vegaøyan (2004)
- 6 Vestnorsk fjordlandskap (2005)
- 7 Struves meridianbue (2005)
- 8 Rjukan–Notodden industriarv (2015)

Dronningensgt. 13
Postboks 8196 Dep. 0034 Oslo
Tlf: 22 94 04 00 - Fax: 22 94 04 04
www.riksantikvaren.no

UNESCO: www.unesco.org

Design/layout: Grimshel Grafiske, Lerønskog - Trykk: HBO As 06/18

Kjerkigata. © Trond Taugbøl

Slegdalen. Lisen Roll © Riksantikvaren

Snåsetran. Lisen Roll © Riksantikvaren

Gruvene. © Riksantikvaren

Utvidelsen av området består av tre deler: Et stort sammenhengende område med bergstaden, byjordbruket og de viktigste gruveområdene Storwartz og Nordgruvefeltet. Femundshytta er innskrevet som representant for de fjerntliggende smeltehyttene som ble bygget etter hvert som skogsressursene nær gruvene var oppbrukt. Dessuten ble vintertransportrutene fra Tufsingdal over Korssjøen til Røros innskrevet som representant for de mange vintertransportrutene over frosne elver og vann. Hele Circumferensen fikk status som buffersone. De tre komponentene og buffersonen utgjør til sammen en enhet av kulturminner som omfatter gruver, smeltehytter, taubaner, setre, kullmiler, malmveier, jernbanetrasé, vannkraftinstallasjoner og gårder.

Røros bergstad og Circumferensen

RØROS

bergstad og Circumferensen

Asger Spang Brække © Riksantikvaren

De forente nasjoners organisasjon for utdanning vitenskap og kultur

Verdensarv i Norge
Røros bergstad og Circumferensen

UNESCO

Unesco er FN's organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon (United Nation's Educational, Scientific and Cultural Organization). Unescos mål er å bidra til fred og trygghet gjennom internasjonalt samarbeid på disse områdene. Organisasjonene ble opprettet i 1945, og Norge ble medlem i 1946.

❖ UNESCOs konvensjon for vern av verdens kultur- og naturarv

Konvensjonen for vern av verdens kultur- og naturarv ble vedtatt i 1972, etter at kulturminner og naturområder i økende grad hadde blitt utsatt for press i form av krig, naturkatastrofer, forurensing, turisme eller ganske enkelt forfall.

Konvensjonen oppfordrer alle land til å fremme vern av kultur- og naturarv av lokal eller nasjonal betydning. Konvensjonens fremste mål er å identifisere kultur- og naturarv av universell verdi. Behovet for et felles løft, både menneskelig og økonomisk, ble synlig gjennom den internasjonale redningsaksjonen av kulturminner i Egypt og Nubia, da Aswan-dammen skulle bygges tidlig på 1960-tallet. Seksti land deltok, deriblant Norge.

Kultur- og naturarven kan omfatte monumenter, bygninger – enkeltvis eller i grupper, kulturlandskap eller naturområder. Den kan være naturskapt, eller skapt av mennesker og natur fellesskap. Den kan være et byggverk som representerer et viktig historisk utviklingstrinn, eller et naturfenomen av eksepsjonell eller vitenskapelig betydning.

Norge ratifiserte konvensjonen 12.mai 1977, og har fått godkjent åtte steder på Verdensarvlisten. Å bli nominert som verdensarv gir ingen form for nytt vern, men gir en ekstra anerkjennelse og status.

Norge i Verdensarvkomiteen

Verdensarvkomiteen består til enhver tid av 21 nasjoner. Komiteens hovedmandat er å implementere Verdensarvkonvensjonen.

Norge har vært medlem av verdensarvkomiteen ved to tidligere anledninger, fra 1983–1989 og 2003–2007. Norge er valgt inn i komiteen også for perioden 2017–2021.

Som medlem i komiteen vil Norge prioritere å styrke vernet av eksisterende verdensarvområder og samtidig bidra til en mer representativ verdensarvliste. Etter mer enn 40 år er blant annet utviklingslandene fremdeles underrepresenterte på listen.

Det er også viktig å styrke kunnskap gjennom involvering av lokalsamfunn og å fremme gode eksempler for forvaltning av stedene på listen ved hjelp av programmet World Heritage Leadership. Norge vil dessuten vektlegge at utvalget på listen gjøres ut fra faglige vurderinger framfor politiske interesser. En mer helhetlig tilnærming og forvaltning av den globale natur- og kulturarven vil også være et mål.

Direktoratene Riksantikvaren og Miljødirektoratet representerer Norge i verdensarvkomiteen.

Bryggen i Bergen

Foto: Ane Kjørshelm, Riksantikvaren

Urnes stavkirke

Foto: Ane Kjørshelm, Riksantikvaren

Røros bergstad

Foto: Agger Spangne Brekke, Riksantikvaren

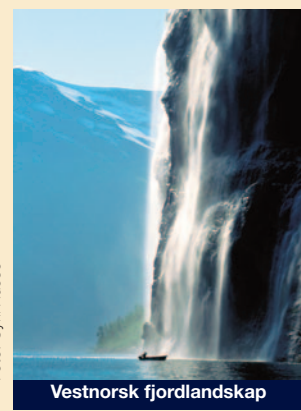
Bergkunsten i Alta

Foto: Eva Waldenmaug, Riksantikvaren

Vegaøyan

Foto: Cyril Ruoso

Vestnorsk fjordlandskap

Foto: Arne Aashelm

Struves meridianbue

Foto: Bjørn Geir Harsson, Kanverket

Rjukan-Notodden industriarv

Foto: Trond Taugbol, Riksantikvaren

RØROS BERGSTAD OG CIRCUMFERENSEN

Ane Kjørshelm © Riksantikvaren

I 1644 ble det funnet kobbermalm i Rørosfjella. Allerede to år etter var Røros Kopperverk etablert og kong Christian IV ga verket privilegier til å utnytte alle naturressurser innen for en Circumferens (omkrets) på fire gamle norske mil, i dag 45,2 kilometer. Privilegieområdet hadde sitt sentrum i den første drivverdige gruva på Storwartz. Smeltehytta ble bygget ved fossen i Hitterelva, og her ble Røros bergstad anlagt.

Det strømmet folk til Røros for å arbeide på kopperverket. Det var ikke mulig å skaffe jordbruksprodukter fra de omkringliggende bygdene, og det var derfor nødvendig å ha jordbruk som attåtnæring, både for arbeidere og funksjonærer. Kompakte gårdsanlegg med folk og fe rundt et tun er innpasset i en byplan og tilpasset det karrige fjellterrenget med ekstreme klimatiske betingelser.

Bergverks- og bondebyen på høgfjellet har bevart mye av sitt opprinnelige preg - med hus og gårder fra 1700- og 1800-tallet. Gatemonsteret og gårdsrommene i sentrum er fremdeles slik de ble formet på 1600-tallet. Røros har ikke brent siden svenskene satte fyr på stedet i 1678 og 1679. Helheten og de enkelte delene bygger på både kontinentale ideer og gammel norsk byggeskikk. Oppbyggingen av gårdene, med hus for folk og fe rundt et firkantet tun, er en videreføring av byggeskikken på landsbygda.

I 250 år var Røros Kopperverk et av Norges viktigste bergverk. I årene fra 1644 til 1977, produserte verket over 100.000 tonn kobber og 525.000 tonn svovelkis.

Landskapet og naturen rundt Røros ble fullstendig endret som følge av bergverksdriften. Ikke bare er det enorme slagghauger som vitner om aktiviteter under jorda, men all skog i et stort område rundt ble i løpet av 25 år hugget for å skaffe brensel til smelteovnene. I tillegg er Røros en av verdens kaldeste byer, med kulderecord på minus 50,4 grader Celsius. Oppvarming av boliger har også gjort at skogen ble nærmest utryddet i tillegg til at det ble konstruert demninger og tommerrenner og bygget veier i stort omfang rundt byen. Det var også seterdrift i tilknytning til byen for å sikre for og beite til dyrene som holdt hus inne i selve bykjernen om vinteren.

Røros bergstad ble innskrevet på Verdensarvlisten i 1980. Det har i ettertid vist seg at området som da ble innskrevet var for snevert. Viktige kulturminner som forklarer hvorfor Røros bergstad ble anlagt på dette ugjestmilde stedet, og hvordan byen fungerte, var ikke tatt med. Etter at Røros bergstad hadde vært verdensarv i 30 år, vedtok Verdensarvkomiteen i 2010 en utvidelse av området og endret navnet til **Røros bergstad og Circumferensen**.

Taubane. © Røros museum

Storwartz gruver. © Ole Jørgen Kjelmark